

Margaretha-Maria Alacoque: liefde, (on)dankbaarheid en politiek

Tussen 1673 en 1675 kreeg Margaretha-Maria Alacoque (1647-1690), een non van het klooster van de Visitatie van Maria in Paray-le-Monial, verschillende visioenen van het Heilig Hart. Eén van de missies die Jezus haar daarbij toevertrouwde was het verspreiden van de devotie. Alacoque spande zich hiervoor in met de hulp van haar biechtvader, de jezuïet Claude de la Colombière en gebruikte hiervoor onder andere de afbeelding van het Heilig Hart die ze maakte op basis van haar visioenen. De vernieuwde devotie had aanvankelijk met heel wat tegenkantingen te maken, maar werd steeds populairder. Ze nam een hoge vlucht tijdens de negentiende eeuw mede dankzij de steun van Rome. Alacoque werd zalig verklaard in 1864 en Rome maakte het feest van het Heilig Hart een feest voor de hele Kerk in 1856.

Het narratief van de vernieuwde devotie draaide rond twee, gevoelsgeladen, centrale ideeën. Tijdens de visioenen zou Jezus Alacoque zijn hart getoond hebben, dat brandde van liefde voor de mensen. Hij klaagde er echter ook over dat de mensen ondankbaar waren voor het offer dat Hij had gebracht. De zonden van de mensheid raakten hem en er was nood aan boetedoening. Eerherstel is dan ook de belangrijkste reden waarom de contrarevolutionaire troepen van de Vendée het Heilig Hart op hun uniform droegen. Ze waren niet de enigen. De soldaten die hier rond Alacoque staan opgesteld droegen allemaal het Heilig Hart van Jezus op hun borst en/of op hun vlag. Ze deden dit om verschillende redenen. Sommigen wilden de devotie verspreiden of zich afzetten tegen religieuze onverschilligheid. Voor anderen had het hart vooral een functie als talisman en hoopten ze zo op bescherming tegen ziekte, kwetsuren en andere kwaden. De verschillende panelen vertellen hun verhaal.

In de negentiende eeuw kwam het verhaal in omloop dat de Heilige Stoel de (herontdekte) Heilige Hartdevotie van bij het begin een warm hart toedrukte, maar dit was een totaal vrije benadering van de feiten. De eerste auteurs die Margaretha-Maria Alacoques visioenen op papier zetten, hadden heel andere ervaringen. De Jezuit Jean Croiset publiceerde op vraag van Alacoque in 1691 (anoniem) een verhandeling over de devotie *La devotion au Sacré-Coeur de Notre Seigneur Jésus-Christ*. Alacoques nieuwe biechtvader leerde daarin meer de nadruk op de zachte karakter van de devotie dan op het penitente aspect. Niet alleen Croisets overste reageerde afkeurend, ook Rome stond aanvankelijk vrij onverschillig tegenover de devotie en het boek belandde op de index. Het werk van zijn ordebroeder Joseph de Gaillet, een leerling van de la Colombière, leedde hetzelfde lot. Zijn verhandeling over het Heilig Hart *L'excellence de la devotion au Coeur adorable de Jésus-Christ* geraakte eveneens niet voorbij de Romeinse censuur en stond vanaf 1704 op de Index.

Margaret-Mary Alacoque: Love, (in)gratitude and politics

Between 1673 and 1675, Margaret-Mary Alacoque (1647-1690), a nun from the cloister of the Visitation of Mary in Paray-le-Monial, had several visions of the Sacred Heart. One of the missions that Jesus entrusted to her was to spread the devotion. She did so with the help of her father confessor, the Jesuit Claude de la Colombière, as well as through images based on a drawing that she made of the Sacred Heart. Although the renewed devotion initially encountered considerable opposition, it gradually became more popular. The support of Rome led to extensive growth for the devotion during the 19th century. Alacoque was beatified in 1864, and the Pope declared the Solemnity of the Most Sacred Heart of Jesus a celebration for the entire Church in 1856.

The narrative of the renewed devotion centred on two emotionally loaded core ideas. During the visions, Jesus was said to have revealed to Alacoque his heart, burning with love for humankind. He had also lamented human ingratitude for the sacrifice that he had made. Human sin had hurt him, and there was a need for expiation. Atonement was the main reason why the contra-revolutionary troops of the Vendée wore the Sacred Heart on their uniforms. They were not the only ones. All of the soldiers shown here gathered around Alacoque bore images of the Sacred Heart on their chests and/or flags. They did so for various reasons. Some wanted to spread the devotion or counter religious indifference. For others, the heart functioned as talisman and, by wearing it, they hoped for protection against illness, injuries and other evils. Their stories are told on the panels.

According to a story circulating in the 19th century, the Holy See had supported the renewed vision of the Sacred Heart devotion from the outset. This was a relatively loose interpretation of the facts. The first authors to put the visions of Margaret-Mary Alacoque in writing had quite different experiences. At Alacoque's request, the Jesuit Jean Croiset, published (anonymously) a treatise on the devotion: *The devotion to the Sacred Heart of Our Lord Jesus Christ* in 1691. In doing so, he placed more emphasis on the soft character of the devotion than on its penitential aspect. The work was met with disapproval from Croiset's superior, as well as from Rome. The Vatican's initial response to the devotion had been relatively relaxed, and Croiset's book was ultimately entered into the index of forbidden books. The work of his confrere Joseph de Gaillet, a student of de la Colombière, did not fare any better. His treatise on the Sacred Heart (*The excellence of the devotion to the adorable heart of Jesus Christ*) also failed to pass Roman censorship, and it was entered into the index in 1704.